

דבר העורך

בספר **משלי** מוזכרת התחבולה הצבאית בפרקים שונים: "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה ותשועה ברב יועץ" (**משלי**, כד: 6); "מחשבות בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה" (**משלי**, כ: 18); "באין תחבולות יפל עם, ותשועה ברב יועץ" (**משלי**, יא: 14). במהלך השנים הוכח פעם אחר פעם כי במלחמה התחבולה היא עיקרון מן המעלה הראשונה. התחבולה, שעיקרה הוא שינוי כללי המשחק, נותנת למשתמש בה יתרון מול היריב הפועל במסגרת הכללים. בלחימה האסימטרית התחבולה ננקטת בדרך-כלל על-ידי הצד החלש, אך לעיתים גם הצד החזק נוקט שיטות שונות מן הצפוי כדי שיתאימו לחימה.

בצה"ל נעשה שימוש בלוחמת קומנדו כבר במלחמת העצמאות - במסגרת גדוד הקומנדו ה-89 של חטיבה 8, שהיה תחת פיקודו של משה דיין. מאז נעשה שימוש כחוט השני בכוחות מיוחדים במלחמות ובמבצעים שונים של צה"ל במסגרות שונות - בזרוע האוויר פועלות יחידת שלדג ויחידה 669; בזרוע הים פועלת שייטת 13; ובאמ"ן - סירת מטכ"ל. לזרוע היבשה לא הייתה מסגרת אחת לכוחות עד 2015 - שבה הכריז הרמטכ"ל רא"ל גדי איזנקוט על הקמת חטיבת עוז במסגרת תר"ש "גדעון". מספרה של החטיבה הוא 89 - לזכר אותו גדוד מיתולוגי.

היום, כמו בעבר, מתנהל דיון על מקומם של הכוחות למבצעים מיוחדים. אל"ם רועי לוי, מפקד עוצבת ברעם, עסק במאמרו "להרוג את רומל", שהתפרסם ב**מערכות** 480-481, ביתרונות הלחימה בעומק במתווה האסימטרית. לדבריו, החיבור של כוחות הקומנדו הפועלים באופן עצמאי בשטח לתכלית האסטרטגית כדי שיוכלו לפעול לאורה, ומתן חופש פעולה במתווה של עקרונות שנקבעו מראש, הם המפתח למיצוי הנכון של הכוחות האלה לשם הכנעת האויב. אחת מההצעות שהועלו במאמר הייתה לגרום לכך שהקומנדו יפעל במתווה של גרילה מודרנית תוך ניצול היתרונות של צה"ל, כלומר, ניצול הלחימה האסימטרית לטובת הצד החזק.

בגיליון זה ייחדנו מוסף שנוגע לכוחות למבצעים מיוחדים - החל באבולוציה שלהם בעת המודרנית על גלגוליהם השונים; עבור דרך בחינה של הפעלתם במלחמה סדירה - מלחמת יום הכיפורים היא מקרה הבוחן שלה; וכלה ב"למידת עמיתים" - מבצע "קרנף" שביצעה יחידת הריינג'רס - כוחות העילית המוצנחים של צבא היבשה האמריקני - באוקטובר 2001 באפגניסטאן.

רשימת עקרונות המלחמה של צה"ל שפורסמה ב-1998 מונה עשרה עקרונות, ובהם עקרון התחבולה. גם ברשימה של הצבא הבריטי ובזו של הצבא האמריקני מופיע העיקרון הזה - אמנם תחת המילה "הפתעה", אך המשמעות זהה: ככל שפועלים מחוץ לקופסה מגיעים להישגים גבוהים יותר.

עדי לרנר
העורך הראשי

מערכות

בית התוכן המקצועי של צה"ל לצבא ולביטחון לאומי
נוסד בתרצ"ט 1939

גיליון 488 | תמוז התש"ף | יולי 2020
<http://maarachot.idf.il>

מפקד מערכות: ד"ר אמיר גילת
עורך מערכות: עדי לרנר
סגנית עורך: יעל קולטון זיו
חברת מערכת: אביטל רגב-שושני
עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו זאב אלדר

ISSN 0464-2147

טלפון: 03-7607585

דוא"ל המערכת: maarachot@idf.il

כתובת למכתבים: ד"צ 02624 צה"ל

יצא לאור באמצעות משרד הביטחון - ההוצאה לאור

הדעות והתפיסות המובעות במאמרים מבטאות את דעתם האישית של הכותבים.

תגובות למאמרים יפורסמו בגיליון העוקב בלבד.

מערכות מעתה גם באתר צה"ל.
לכניסה לעמוד מערכות באתר צה"ל
סקרו את ה-QR.

לתכנים נוספים בנושאי צבא וביטחון לאומי
הצטרפו לדף הפייסבוק של מערכות.

לעדכונים שוטפים הצטרפו לערוץ הטלגרם של מערכות.

לציצים שוטפים הצטרפו לטוויטר של מערכות.

הוצאת "מערכות"
אבלה על מותו של
סא"ל ("מיל") צבי עופר ז"ל

חבר מערכת יקר
שערך בהוצאה ספרים רבים
משתתפים בצער המשפחה